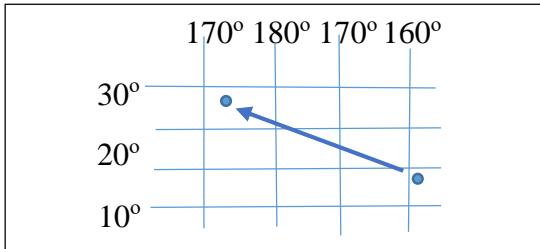

География боюнча республикалык олимпиада
1-күн. Теориялык тур
Калыстар тобу үчүн сунуштамалар жана окуучулар үчүн жооптор

А бөлүгү. Максималдык балл – 81 балл

№	Туура жооп	Баллдар	Комментарийлер
1	В	2	<p>Туура жооп: В. Түндүк-батышка Туура жооп үчүн 1 балл Графикалык же сөз түрүндөгү ой жүгүртүүгө кошумча 1 балл</p> <p>Албетте, берилген координаталардагы чекитке жетүү үчүн түндүк-чыгышка деле жылса болот, бирок бул үчүн дээрлик бүтүндөй жер шарын басып өтүш керек, бул болсо эң кыска жол болбойт.</p>
2	Г	2	<p>Туура жооп үчүн 1 балл Эсептөөлөр үчүн кошумча 1 балл Туура жооп: Г. 330° $(360^\circ + 360^\circ + 330^\circ) = 1050^\circ$</p>
3	А	1	<p>Туура жооп: А. Протерозой эрасында жана кембрий доорунда Бул мезгилде азыркы Тянь-Шандын ордунда деңиз орун алган жана андан акиташтын, кум таштын, чопонун катмары калган. Булардын бир бөлүгү кийинчерээк метаморфтук породааларга айланган.</p>
4	Б – Е - 3	6	<p>Ар бир туура жоопко 2 баллдан берилет. Туура жооптор: Б. Калифорния агымы жана Бенгал агымы Е. Батыш шамалдардын агымы жана Лабрадор агымы 3. Канар агымы жана Фолкленд агымы</p> <p>Жооптордун башка варианттарына комментарийлер: А. Перу агымы – муздак, Гольфстрим - жылуу В. Түндүк пассат жана Түндүк-Тынч океан агымдары – экөө тең жылуу Г. Күросио агымы – жылуу, Сомали агымы - муздак Д. Муссон жана Гвинея агымдары – экөө тең жылуу Ж. Бразилия жана Түштүк пассат агымдары – экөө тең жылуу</p> <p>Эгер катышуучу туура жооптордон тышкары туура эмес жоопторду да белгилесе, анда ар бир туура эмес жооп үчүн 1 балл кемитилет. Мисалы, катышуучу 1 туура жана 2 туура эмес жоопту</p>

			<p>белгилеген болсо, ага 0 балл берилет. Эгер катышуучу бардык сунушталган жоопторду тандаган болсо, ага 0 балл берилет.</p>
5	А	1	<p>Туура жооп: А. Кулун</p> <p>Башка көлдөрдүн пайда болуусу: Б. Ысык-Көл – <i>тектоникалык</i> В. Ала-Көл – <i>мөңгүлүк</i> Г. Соң-Көл – <i>тектоникалык-мөңгүлүк</i> Д. Чатыр-Көл – <i>тектоникалык-мөңгүлүк</i> Е. Мерцбахер көлү – <i>мөңгүлүк-тосмолук</i></p>
6	А	1	<p>Туура жооп: А. Бишкекте</p> <p>Температуранын жылдык амплитудасы – эң жогорку жана эң төмөнкү температуранын ортосундагы айырма. Бул көрсөткүч боюнча климаттын континенталдуулук деңгээли тууралуу божомолдосо болот. Амплитуда канчалык көп болсо, климаттын континенталдуулугунун деңгээли да ошончолук жогору.</p>
7	А – Д - Ж	6	<p>Ар бир туура жоопко 2 баллдан берилет Туура жооп: А. Нарын дарыясы – Нарын жана Жалал-Абад облустарынын территориясынан агат Д. Кара-Суу Ж. Кара-Үңкүр</p> <p>Жооптордун башка варианттарына комментарийлер: Б. Кызыл-Суу – <i>Ош облусунун территориясында агат</i> В. Жоон -Арык – <i>Нарын облусунун территориясында агат</i> Г. Ак-Суу – <i>Баткен облусунун территориясында агат</i> Е. Ала-Бука – <i>Ош облусунун территориясында агат</i></p> <p>Эгер катышуучу туура жооптордон тышкары туура эмес жоопторду да белгилесе, анда ар бир туура эмес жооп үчүн 1 балл кемитилет. Мисалы, катышуучу 1 туура жана 2 туура эмес жоопту белгилеген болсо, ага 0 балл берилет. Эгер катышуучу бардык сунушталган жоопторду тандаган болсо, ага 0 балл берилет.</p>
8	В	1	<p>Туура жооп: В. Кыргыз-Ата жаратылыш паркы</p> <p>Жооптордун башка варианттарына комментарийлер: А. Беш-Таш жаратылыш паркы – <i>жыгач өсүмдүктөрүнүн эндемикалык түрлөрүн (Семенов пихтасы) сактоо жана коргоо үчүн; Талас Ала-Тоосунун түндүк бетинин борбордук бөлүгү</i> Б. Сарычат-Ээрташ коругу – <i>сырттардын жаратылыш комплекстерин табигый түрдө сактоо, архардын, ак илбирстин, Тянь-Шань күрөң аюусунун</i></p>

			<p><i>популяциясын коргоо үчүн; Тескей Ала-Тоо кырка тоосу менен Ак-Шыйрак тоо түйүнүнүн ортосундагы өрөөн</i></p> <p><i>Г. Беш-Арал коругу – Чаткал өрөөнүнүн уникалдуу жаратылыш комплекси коргоо, жоголуу коркунучундагы сейрек жаныбарлардын, айрыкча Мензбир суурунун жок болуп кетишине жол бербөө үчүн</i></p> <p><i>Д. Сары-Челек биосфералык коругу – уникалдуу жаңгак токойлорунун жаратылыш комплексин сактоо үчүн; Чаткал жана Ат-Ойнок кырка тоолорунун кесилишинде жайгашкан</i></p>
9	Б	1	<p>Туура жооп: Б. Восток</p>
10	А-Г-Д	6	<p>Ар бир туура жоопко 2 баллдан берилет Туура жооптор: А. Кара-Суу жана Кочкор-Ата Г. Кербен жана Исфана Д. Өзгөн жана Кемин</p> <p>Жооптордун башка варианттарына комментарийлер: Б. Кызыл-Кыя жана Сүлүктү – <i>экөө тең облустук маанидеги шаар</i> В. Кадамжай – <i>райондук маанидеги, Талас – облустук маанидеги шаар</i> Е. Токмок жана Таш-Кумыр – <i>экөө тең облустук маанидеги шаар</i> Ж. Көк-Жаңгак – <i>райондук маанидеги, Балыкчы – облустук маанидеги шаар</i></p> <p>Эгер катышуучу туура жооптордон тышкары туура эмес жоопторду да белгилесе, анда ар бир туура эмес жооп үчүн 1 балл кемитилет. Мисалы, катышуучу 1 туура жана 2 туура эмес жоопту белгилеген болсо, ага 0 балл берилет. Эгер катышуучу бардык сунушталган жоопторду тандаган болсо, ага 0 балл берилет.</p>
11	А	1	<p>Туура жооп: А. Уюлдарга канчалык жакын болсо, жылган абанын ылдамдыгы ошончолук аз, анткени <i>Жер айланганда жылган абанын траекториясы кыскарат.</i></p> <p>Жооптордун башка варианттарына комментарийлер: Б. Абанын кыймылынын ылдамдыгы уюлдардан экваторду көздөй азаят – <i>бул ырастоо А жообуна карама-каршы келет.</i> В. Атмосфера Жер менен бирге планетанын айлануу ылдамдыгына жакын ылдамдык менен жылат – <i>бул ырастоодо жылган абанын ылдамдыгы тууралуу айтылбайт, атмосферанын Жер менен бирге жылуусунун фактысы тууралуу сөз болуп жатат.</i> Г. Жылган абанын ылдамдыгына Кориолис күчү</p>

			таасир этет – <i>Кориолис күчү жылган абанын ылдамдыгына таасир этпейт, ал циркуляцияланган аба массаларынын багытына таасир этет.</i>
12	1. Б, г 2. Д, а 3. А, б 4. В, д 5. Г, в	5	Ар бир туура жоопко 0,5 баллдан берилет Туура жооп: 1. Фосфориттер Б. Юсуфия г. Марокко 2. Нефть Д. Гавар а. Сауд Аравиясы 3. Темир рудалары А. Итабира б. Бразилия 4. Жез рудалары В. Чукикамата д. Чили 5. Таш көмүр Б. Рур г. Германия
13	Г	1	Туура жооп: Г. Франция – синтетикалык каучук Башка варианттардагы бардык айкаштар туура эмес. Кашаалардын ичинде айкаш туура болуш үчүн кайсы ордуна коюлушу керек болгон тармактар көрсөтүлгөн: А. Бельгия - боёочу заттар жана пластмассалар (<i>химиялык жер семирткичтер жана содалык өндүрүш</i>) Б. Швейцария – токой химиясы (<i>фармацевтика</i>) В. Швеция - фармацевтика (<i>токой химиясы</i>) Д. Германия – химиялык жер семирткичтер жана содалык өндүрүш (<i>боёочу заттар жана пластмассалар</i>)
14	Д	1	Туура жооп: Д. Монголия
15	Б-Г-Д	6	Ар бир туура жоопко 2 баллдан берилет Туура жооптор: Б. Чийирык Г. Талдык Д. Кызыл-Арт Жооптордун башка варианттарына комментарийлер: А. Төө-Ашу – Бишкек – <i>Ош жолунда</i> В. Кара Буура – Талас – <i>Жалал-Абад жолунда</i> Е. Ала-Бел – Суусамыр – <i>Токтогул жолунда</i> Эгер катышуучу туура жооптордон тышкары туура эмес жоопторду да белгилесе, анда ар бир туура эмес жооп үчүн 1 балл кемитилет. Мисалы, катышуучу 1 туура жана 2 туура эмес жоопту белгилеген болсо, ага 0 балл берилет. Эгер катышуучу бардык сунушталган жоопторду тандаган болсо, ага 0 балл берилет.
16	Г	1	Туура жооп: Г. Баренц деңизинде муздуулук көбөйгөн жылдары Африкадагы көлдөрдө суунун деңгээли төмөндөйт. Жооптордун башка варианттарына комментарийлер: А. Ички процесстердин таасири астында бийик тоолор жана терең ойдуңдар пайда болот – <i>фактынын сүрөттөлүшү</i> Б. Жердин жашоосунда вулканизмдин дүркүрөгөн

			өнүгүүсүнүн жана жер кыртышынын салыштырмалуу тынчтыгынын доорлору байкалат – <i>ритмдүүлүк</i> В. Материктин ичин көздөй жылган сайын токойлорду талаалар жана токой-талаалар алмаштырат – <i>зоналдуулук</i>
17	З	1	Туура жооп: З. Жумгал-Тоо – <i>Түндүк Тянь-Шань системасына кирет</i>
18	Д-Ж-А-Г-Е-З- Б-В	8	Ар бир туура жоопко 1 баллдан берилет: 1. Нефть 2. Газ 3. Көмүр 4. Сурьма 5. Күмүш 6. Полиметалл рудалары 7. Мрамор 8. Сымап Д. Чангыр-Таш Ж. Сары-Таш А. Жыргалаң Г. Кадамжай Е. Үч-Эмчек З. Кең-Шанык Б. Арым В. Чаувай
19	Б	1	Туура жооп: Б. Сингапур
20	В	1	Туура жооп: Г. Дыйканчылык Инновациялык No-till технологиясы (топуракты сокосуз иштетүү) – жер айдоодон толук баш тартууга негизделген топуракты нөлдүк иштетүү системасы: чечмелеп айтканда, «no-till» англисче аталышы «айдаба» дегенди билдирет.
21	В	1	Туура жооп: В. Темир жол транспорту Генрих Гейне темир жолдордун курулушун дүйнөлүк тарыхтын жаңы доорун баштаган окуя катары баамдап, ал тууралуу мындай деп жазган: «Убакыт жана мейкиндик тууралуу негизги түшүнүктөр да теңселе түштү. Темир жолдор мейкиндикти өлтүрдү...» («Лютеция» циклинен «Эки жаңы темир жолдун ачылышы» очерки, 1843-ж.)
22	А	1	Туура жооп: А. Бальса дарагы Жыгачы абдан жеңил дарак
23	А-В-Г-Е	8	Ар бир туура жоопко 2 баллдан берилет Туура жооптор: А. Бийик тоолордо күркүрөгөн дарыялар башат алат (суу менен камсыздоо жана гидроэнергетика) В. Кумтөр – алтын запастары боюнча дүйнөдөгү үчүнчү кен, дүйнөдөгү эң бийик тоолуу кен чыгуучу жай болуп саналат (тоо кен казуу өнөр жайы жана кирешенин экспорттук беренеси) Г. Алай өрөөнү өзүнүн жайлоолору менен атактуу (мал чарбачылыктын өнүгүшү) Е. Түшүмдү мол берүүчү топурактар түзөң жерлерде жана жантайыңкы беттерде калыптанат (дыйканчылыктын өнүгүшү)

			<p>Эгер катышуучу туура жооптордон тышкары туура эмес жоопторду да белгилесе, анда ар бир туура эмес жооп үчүн 1 балл кемитилет.</p> <p>Мисалы, катышуучу 1 туура жана 2 туура эмес жоопту белгилеген болсо, ага 0 балл берилет.</p> <p>Эгер катышуучу бардык сунушталган жоопторду тандаган болсо, ага 0 балл берилет.</p>
24	А – В – Г – Е - 3	10	<p>Ар бир туура жоопко 2 баллдан берилет</p> <p>Туура жооптор:</p> <p>А. Лаос – Индокытай жарым аралы</p> <p>В. Түркия - Кичи Азия жарым аралы</p> <p>Г. Греция – Балкан жарым аралы</p> <p>Е. Дания – Ютландия жарым аралы</p> <p>3. Малайзия – Малакка жарым аралы</p> <p>Башка жооптор:</p> <p>Б. Ботсвана – континент ичиндеги мамлекет</p> <p>Д. Тайвань – аралдуу мамлекет</p> <p>Ж. Македония – континент ичиндеги мамлекет</p> <p>И. Филиппиндер – аралдуу мамлекет</p> <p>Эгер катышуучу туура жооптордон тышкары туура эмес жоопторду да белгилесе, анда ар бир туура эмес жооп үчүн 1 балл кемитилет.</p> <p>Мисалы, катышуучу 1 туура жана 2 туура эмес жоопту белгилеген болсо, ага 0 балл берилет.</p> <p>Эгер катышуучу бардык сунушталган жоопторду тандаган болсо, ага 0 балл берилет.</p>
25	1. В, Б 2. А, Г	2	<p>Ар кандай иретте жазылган ар бир туура жоопко 0,5 баллдан берилет 1. В, Б (Б, В) 2. А, Г (Г, А)</p>
26	Б - В - Е	6	<p>Ар бир туура жоопко 2 баллдан берилет</p> <p>Туура жооп:</p> <p>Б. Машина куруу</p> <p>В. Химиялык өнөр жай</p> <p>Е. Электр энергетикасы</p> <p>Булар «авангарддык үчилтик» деп аталган тармактар. Булардан ИТР көз каранды, анын негизинде өлкөнүн экономикалык жактан өнүгүүсүнүн деңгээли да көз каранды.</p> <p>Эгер катышуучу туура жооптордон тышкары туура эмес жоопторду да белгилесе, анда ар бир туура эмес жооп үчүн 1 балл кемитилет.</p> <p>Мисалы, катышуучу 1 туура жана 2 туура эмес жоопту белгилеген болсо, ага 0 балл берилет.</p> <p>Эгер катышуучу бардык сунушталган жоопторду тандаган болсо, ага 0 балл берилет.</p>

Б бөлүгү. Максималдык балл – 32 балл

Тапшырма № (максималдык балл)	Жооп мазмунунун анализи	Жооп элементтерине берилген балл																														
1 (7 балл)	<p>Жоопто төмөнкүлөр көрсөтүлгөн болсо:</p> <p>1. Беринг кысыгы – 1 балл</p> <p>2. Объекттердин ар бир толук жубу үчүн – 1 баллдан, объекттердин жубундагы толук эмес жоопто – ар бир туура көрсөтүлгөн объектке 0,5 баллдан берилет.</p> <table border="1" data-bbox="472 629 1329 936"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Географиялык объекттер</th> <th colspan="2">Аталыштары</th> <th rowspan="2"></th> </tr> <tr> <th>1</th> <th>2</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Океандар</td> <td>Тынч</td> <td>Түндүк Муз</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Дениздер</td> <td>Чукча</td> <td>Беринг</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Материктер</td> <td>Евразия</td> <td>Түндүк Америка</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Дүйнө бөлүктөрү</td> <td>Азия</td> <td>Америка</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Жарым аралдар</td> <td>Чукча</td> <td>Сьюард</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Мамлекеттер</td> <td>Россия</td> <td>АКШ</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>	Географиялык объекттер	Аталыштары			1	2	Океандар	Тынч	Түндүк Муз	1	Дениздер	Чукча	Беринг	1	Материктер	Евразия	Түндүк Америка	1	Дүйнө бөлүктөрү	Азия	Америка	1	Жарым аралдар	Чукча	Сьюард	1	Мамлекеттер	Россия	АКШ	1	1
Географиялык объекттер	Аталыштары																															
	1	2																														
Океандар	Тынч	Түндүк Муз	1																													
Дениздер	Чукча	Беринг	1																													
Материктер	Евразия	Түндүк Америка	1																													
Дүйнө бөлүктөрү	Азия	Америка	1																													
Жарым аралдар	Чукча	Сьюард	1																													
Мамлекеттер	Россия	АКШ	1																													
2. (6 балл)	<p>Жоопто төмөнкүлөр көрсөтүлгөн болсо:</p> <p>1. Материктин үстүндө кристаллдык пордалардын уркуюп чыгып турган жерлери көп</p> <p>2. Материктин көпчүлүк бөлүгүндөгү рельеф тепкичтик мүнөзгө ээ</p> <p>3. Гидроэнергиянын ири запастары ылдый түшкөн суулардын энергиясына байланыштуу</p>	2 2 2																														
3 (4,5 балл)	<p>Жоопто төмөнкүлөр көрсөтүлгөн болсо:</p> <table border="0"> <tr> <td>1. Зоналдык факторлор</td> <td>2. Азоналдык факторлор</td> </tr> <tr> <td><i>Жер кыртышы</i></td> <td><i>Геологиялык түзүлүш</i></td> </tr> <tr> <td><i>Климат</i></td> <td></td> </tr> <tr> <td><i>Ички суулар</i></td> <td><i>Рельеф</i></td> </tr> <tr> <td><i>Өсүмдүктөр дүйнөсү</i></td> <td><i>Тоо пордалары</i></td> </tr> <tr> <td><i>Жаныбарлар дүйнөсү</i></td> <td><i>Пайдалуу кендер</i></td> </tr> </table>	1. Зоналдык факторлор	2. Азоналдык факторлор	<i>Жер кыртышы</i>	<i>Геологиялык түзүлүш</i>	<i>Климат</i>		<i>Ички суулар</i>	<i>Рельеф</i>	<i>Өсүмдүктөр дүйнөсү</i>	<i>Тоо пордалары</i>	<i>Жаныбарлар дүйнөсү</i>	<i>Пайдалуу кендер</i>	Ар бир туура жоопко 0,5 баллдан берилет																		
1. Зоналдык факторлор	2. Азоналдык факторлор																															
<i>Жер кыртышы</i>	<i>Геологиялык түзүлүш</i>																															
<i>Климат</i>																																
<i>Ички суулар</i>	<i>Рельеф</i>																															
<i>Өсүмдүктөр дүйнөсү</i>	<i>Тоо пордалары</i>																															
<i>Жаныбарлар дүйнөсү</i>	<i>Пайдалуу кендер</i>																															
4 (4,5 балл)	<p>Жоопто төмөнкүлөр көрсөтүлгөн болсо:</p> <p>1. Шейх Зайддын мечити – Объединенные Арабские Эмираты</p> <p>2. Мачу-Пикчу – Перу</p> <p>3. Стоунхендж – Улуу Британия</p> <p>4. Асаф-ибн-Бурхия мавзолейи – Кыргызстан</p> <p>5. Лалибеладагы аска чиркөөлөр – Эфиопия</p> <p>6. Акрополь – Греция</p> <p>7. Версаль сарайы – Франция</p> <p>8. Тадж-Махал – Индия</p> <p>9. Харбор-Бридж көпүрөсү – Австралия</p>	Ар бир туура жоопко 0,5 баллдан берилет																														
5 (10 балл)	<p>Жоопто төмөнкүлөр көрсөтүлгөн болсо:</p> <p>1. Сирокко – Түндүк Африканын чөлдөрүнөн Европа жээктерин көздөй соккон ысык, кургак, чандуу шамал</p>	Ар бир толук туура																														

	<p>2. Гаучо – Түштүк Америкадагы мал чарбачы</p> <p>3. Поророка –Амазонканын төмөнкү агымынан (Бразилия) башат алган, суунун көтөрүлүшү менен чыккан дүйнөдөгү эң узун ири төрт метрлик толкун. Ал жакта бул дарыя Атлантика океанынын суулары менен кагылышат.</p> <p>4. Адырлар – тоолордун арасындагы жана тоо ичиндеги ойдундарда жайгашкан, борпоң сары топурак (лэсс) жана сынык материалдардан турган жапыз тоо этектери же өз алдынча дөңсөөлөр.</p> <p>5. Эндемиктер – бир гана территорияда учурап, дүйнөнүн башка жеринде учурабаган уникалдуу өсүмдүктөр жана жаныбарлар</p> <p>6. Сельва – Түштүк Америкадагы нымдуу экватордук токойлор.</p> <p>7. Фавелалар — Түштүк Американын ири шаарларындагы трущобалар (тар үйлүү, ыплас чет жакалары), негизинен картондон жана башка жеңил материалдардан салынган мыйзамсыз курулуштардын үйүндүсү.</p> <p>8. Инфраструктура – материалдык өндүрүш тармагына жана калкка кызмат көрсөткөн курулуштардын комплекси.</p> <p>9. Географиялык фатализм – Н.Н.Баранскийге ылайык географиялык чөйрөнүн ролунун апыртылышы.</p> <p>10. Аллювий – дарыя өрөөндөрүнүн жайылмаларын жана терассаларын пайда кылган сайдагы суу агымдарынын катмарлары.</p>	<p>жоопко 1 баллдан, ар бир толук эмес туура жоопко 0,5 баллдан берилет.</p>
--	---	--

Теориялык тур үчүн жалпы балл: **81 + 32 = 113 балл**